

Lausunto

14.9.2023

VN/25152/2023
VN/25152/2023-MMM-29

Ympäristöministeriö

Maa- ja metsätalousministeriön lausunto; Ympäristöministeriö pyytää lausuntoja Suomen rannikkostrategian luonnokseen

Ympäristöministeriö on pyytänyt maa- ja metsätalousministeriöltä lausuntoa Suomen rannikkostrategian luonnoksesta. Maa- ja metsätalousministeriö kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Yleistä

Rannikkostrategian on tiivis ja helposti luettava strategia. Strategian kokonaisvaltainen lähestymistapa – maan ja meren vuorovaikutuksen tarkastelu, ihmisten ja luonnon keskinäisriippuvuudet sekä sosiaalisten, sekä ekologisten tekijöiden yhteishuomiointi on hyvä lähestymistapa laajaan kokonaisuuteen. Maa- ja metsätalousministeriö haluaa tuoda esille myös taloudellisen näkökulman poikkeikkaavaan huomioimiseen ja merkityksen kokonaiskestävyyden näkökulmasta.

Strategia on tavoitteellinen ja toimenpiteet on prosessissa priorisoitu merkittävyyden mutta myös niiden edistämisen realistisuuden mukaan. Strategiassa todetaan, että Rannikkostrategia ohjaa ja viitoittaa rannikolla tapahtuvaa kehittämistä ja suunnittelua. Rannikon määritelmä vaihtelee tarkasteltavasta asiasta riippuen ja täsmällistä maantieteellistä rajausta rannikolle on haastava tehdä. Sen sijaan rannikko voidaan määritellä meren ja maan vuorovaikutusalueeksi. Toimenpiteiden kohdentamisen ja ehkä myös sidosryhmien tarkemman tunnistamisen, osallistamisen ja osallistumisen näkökulmasta voisi olla tarpeellista rajata rannikkoaluekäsitystä myös visuaalisesti kartalla esimerkiksi toimenpiteittäin.

Seuranta vaikuttaa hyvin suunnitellulta ja on kuvattu hyvin ottaen huomioon koko strategian pituus. Voi kuitenkin olla, että toimenpidekokonaisuuksien lisäksi pitää seurata myös osatoimenpiteiden toteutumista vähintään samalla tarkkuudella.

Strategian sivulla 3: Kuva: Rannikkostrategian suhde muihin keskeisiin strategioihin ja suunnitelmiin. Keskeisten alueellisten ja kunnallisten strategioiden ja suunnitelmien osalta on syytä mainita saaristo-ohjelma, joka on valtakunnallinen saaristo- ja vesistöalueiden kehittämisohjelma.

Strategian sivulla 9. Rannikkostrategian toimijaverkosto lukee saaristoneuvottelukunta, joka tulee korjata lukea saaristoasiain neuvottelukunnaksi.

Ajantasainen tilannekuva

Tilannekuvan muodostaminen on tärkeää. Hyvä, että tunnistetaan alueelliset erityispiirteet ja lähde-tään liikkeelle eri alueiden tarpeista. Toimialakohtaisissa tarpeissa ei ole tunnistettu ihmistä, joka olisi syytä lisätä mukaan.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Maa- ja metsätalousministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 30
00023 Valtioneuvosto

Hallituskatu 3 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.mmm@gov.fi

Hyvien käytäntöjen foorumi

Idea on hyvä, mutta on varottava päällekkäisyyttä. Uusien hyvien käytänteiden foorumin tarvetta tulee tarkastella kriittisesti erityisesti siitä näkökulmasta, mitä jo tällä hetkellä tehdään eri sektoreilla. Ehdotettu kiertävä puheenjohtajuus on hyvä ratkaisu osallisuuden vahvistamiseksi.

Kokonaisvaikutusten arvioinnin kehittäminen

On hyvä, että rannikkostrategiassa tunnustetaan tarve valtakunnalliseen kokonaistarkasteluun merituulivoimasta, koska hankkeet etenevät nopeasti. Toimenpidettä kokonaisvaikutusten arvioinnin kehittämiseksi ministeriöiden yhteistyössä tarvitaan, sillä tuulivoimahankkeet ovat luonteeltaan horisontaalisia ja poikkihallinnollisia. Kokonaisvaikutusten arviointi koskettaa eri ministeriöitä laajasti, mainittujen YM, TEM ja MMM lisäksi myös LVM sekä PLM.

Kokonaisvaikutusten arviointi on kuitenkin haastava kokonaisuus, jossa täytyy ottaa huomioon monia kysymyksiä ja myös ristiriitaisia vaikutuksia. Yhteensovittaminen on haastavaa, sillä vaikutusten arvioinnissa täytyy esimerkiksi huomioida maisemavaikutukset, vaikutukset herkkään meriluontoon, tutkien toimintaan, laivaväyliin sekä jäänmurtoon. Lisäksi on tärkeää huomioida vaikutukset kalastoon mukaan lukien kalojen eri ikävaiheet ja kalastuselinkeinoon. Merituulipuistot ovat merkittäviä tulolähteitä aluetalouteen ja välillisesti myös valtiontalouteen.

YVA-lainsäädännön ajantasaisuus ja päivitystarpeen arviointi on tärkeää, ottaen huomioon tuulivoimahankkeiden koko elinkaari alkaen tutkimusluvista, varauksista nopeaan etenemiseen. Hankkeiden luvanmyöntämisen edellytyksiin tulisi kuulua laadukkaat ja luotettavat tutkimukset ennen, aikana ja jälkeen rakentamisen kaikista vaikutuksista. Huomioon täytyy ottaa myös, millaisia vaikutuksia merituulivoimalla on eri kansainvälisten ja EU-sitoumusten asettamiin lakisääteisiin tavoitteisiin.

Saavutettavuuden parantaminen

Sisällöltään toimenpidekortti on hyvä. On hyvä, että tässä on tunnustettu saavutettavuuden merkitys kokonaisturvallisuuden kannalta. Tärkeää on yhteistyö muiden tahojen kanssa (esim. saaristoliikenteen osalta). Rannikon elinvoimaisuus on myös huoltovarmuus ja turvallisuuskysymys. Saavutettavuuden parantamisen toimenpidekortissa ensimmäiseksi vaiheen toimenpiteeksi on nostettu kestävien kulkumuotojen pilotointi ja suosiminen. Nykyisen kulkumuotoverkoston ja infran ylläpidosta tulee huolehtia siihen asti kunnes kestävämmät ratkaisut ovat käytettävissä ja valtavirtaa myös harvaan asutulla ja vaikeakulkuisessa saaristossa. Saariston yhteysalusliikenteen säädöspohjan kannalta saaristolain uudistus on merkityksellinen.

Ruuan riittävyyden turvaaminen

Vuonna 2022 hyväksytyn kotimaisen kalan edistämishankkeen tavoitteena on lisätä kotimaisen kalan tarjontaa ja osuutta kulutuksesta kestäväällä tavalla. Kalan käytön lisäämisellä olisi paljon myönteisiä vaikutuksia: se lisäisi työpaikkoja ja toimeentuloa, parantaisi ihmisten terveyttä ja pienentäisi ruokavaliota ilmasto- ja ympäristövaikutuksia. Toimenpidekortin toimet edistävät hankkeen tavoitteita.

Mukaan toimijaksi olisi hyvä lisätä myös Kalaleaderit elinkeinojen kehittämisen näkökulmasta (kalatalouden paikalliset toimintaryhmät). Nämä toimintaryhmät edistävät kalatalouden elinkeinoja alhaalta ylös -periaatteen mukaisesti.

Toimenpidekortissa kuvattu valmistelussa ollut ilmatoruokaohjelmaa ei ole julkaistu ja sen voi poistaa taustakuvauksesta.

Energian riittävyyden turvaaminen

Eri osapuolten tulisi tehdä yhteistyötä jo tuulivoimaloiden suunnitteluvaiheessa ja pyrkiä valitsemaan tuulivoimaloiden sijainti eri tavoitteet yhteensovittaen.

Hallitusohjelman kirjaukset merituulivoimasta on tärkeää huomioida strategian jatkovalmistelussa, erityisesti "Merituulivoiman pelisääntöjä selkeytetään toteuttamalla lainsäädäntöhanke, jossa Suomen talousvyöhykkeeseen kuuluvia vesialueita koskeva lainsäädäntö, lupaprosessit sekä korvaus- ja veroasiat määritellään viipymättä sekä yhteensovitetään aluevesillä ja maa-alueilla toteutettavien hankkeiden pelisääntöjen kanssa."

Poikkeustilanteisiin varautuminen

Toimenpidekortti on erittäin tärkeä olla mukana, sillä poikkeustilanteen, erityisesti turvallisuuteen liittyvät poikkeustilanteet koskettavat rannikkoa erityisesti (erit. Suomenlahden rannikkoa). Rannikkoalueiden varautuminen ja ennakointi ovat erittäin tärkeitä ja hyvä, että ne on otettu tässä huomioon.

Kestävän kehityksen periaate 6 (Puhdas vesi ja sanitaatio) näkyy strategiassa ainoastaan poikkeustilanteisiin varautumisen osiossa. Puhdas juomavesi ja asianmukainen jäteveden käsittely on keskeistä rannikon asutuksen, matkailun ja liike-elämän mahdollistamisessa. Strategiassa tulisi näkyä ruoan ja energian turvaamisen lisäksi kestävän vesihuollon turvaaminen. Ehdotettu vaihe ”lisätään rannikkoalueiden omaa varautumista esimerkiksi energiakatkoksiin tai vesihuollon häiriöihin” on kannatettava.

Tulvariskien hallinta ja ilmastonmuutokseen varautuminen tunnistettu toimeksi erityisesti alueidenkäyttöön liittyen.

Kestävä maankäyttö ja rakentaminen

Toimenpiteen ”Kestävä maankäyttö ja rakentaminen” toimialakohtaisen tarpeena on ”Laaditaan tulvariskien hallinnan perustaksi rannikkoalueille kattavat tulvakartat ja näihin pohjautuen tulvariskien hallinnan yleissuunnitelmat ensisijaisesti tunnistetuille riskikohteille.” -> rannikon tulvakartat sisältäen ilmastonmuutosskenaariot on jo laadittu (kts. TIIMA-hanke ja tulvakarttapalvelu). merkittäville rannikon tulvariskikohteille on laadittu tulvariskien hallintasuunnitelmat. Tärkeintä on huolehtia toimenpiteiden toteutuksesta ja tarpeen mukaan toteuttaa vastaavia myös muilla rannikon alueilla.

Kestävä maankäyttö ja rakentaminen: Kestävä maankäyttö on toimenpiteenä erittäin hyvä. Miten rantoja kaavoitetaan ja rakennetaan niin, että kaikkien intressit tulevat otetuksi huomioon on keskeinen kysymys rannikon ja saariston elinvoiman ja luonnon yhteensovittamiseksi.

Hyvinvoiva rannikkoyhteisö

On tärkeää, että tämä on tunnistettu ja on mukana toimenpiteissä. Aivan oleellista, että ihminen on mukana. Saaristopolitiikka on tuotu esille tässä yhteydessä: Hyödynnetään ja kehitetään saaristopolitiikkaa saaristoalueiden vahvuuksien ja paikallisten erityispiirteiden esille nostamisessa.

Hyvä että paikallisten yhteisöjen rooli on tunnistettu ja toimijakenttä laajasti, myös Leader-ryhmät tunnistettu kuvassa s. 9. Hyvinvoivat rannikkoyhteisöt -toimenpidekorttiin tulee lisätä toimijaksi myös Leader-ryhmät, joilla on merkittävä rooli paikallisessa maaseudun kehittämisessä.

Hyvinvoiva rannikkoluonto

Valuma-alueelta tuleva kuormitus, voisi nousta esiin myös siltä kantilta, että työtä on jo tehty, mutta vaikutukset näkyy viiveellä. Lisätään mukaan maa- ja metsätalouden vesienhallinnan suuntaviivat –dokumentti ja mainitaan myös valuma-alue suunnittelun tiekartta. Rannikkostrategian vaikutusalueetta olisi hyvä kuvata tarkemmin toimenpiteittäin. Esimerkiksi ravinnekuormituksen haitalliset vaikutukset näkyvät rannikolla ja suuri osa kuormituksen vähentämisen toimenpiteistä tehdään sisämaassa. Nyt jää epäselväksi esim. missä on ravinnekuormituksen näkökulmasta rannikkostrategian toiminta-alue.

Kansallinen ilmastonmuutokseen sopeutumisojelma KISS 2030 sisältää eri hallinnonalojen toimenpiteitä ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi. Itämeren rannikko on kuitenkin erityisen haavoittuva ilmastonmuutokselle monin eri tavoin. Rannikkoalueita koskevat ilmastonmuutokseen liittyvät sopeutumistarpeet on tärkeä selvittää pikaisesti, jotta sopeutumistoimia voidaan suunnata oikein. Tässä voidaan hyödyntää esimerkiksi EU:n LIFE –hankkeita sekä muita EU:n rahoitusinstrumentteja.

Osastopäällikkö

Tuula Packalen

Neuvotteleva virkamies

Jaakko Nippala

Jakelu

YM Ympäristöministeriö

VN/25152/2023-MMM-29

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: